

ЗВІТ ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ ДОСЛІДЖЕННЯ «ПРОБЛЕМИ АДАПТАЦІЇ ТА ПРАЦЕВЛАШТУВАННЯ ВПО НА ЛУГАНЩИНІ»

ДАНА ПУБЛІКАЦІЯ БУЛА ПІДГОТОВЛЕНА В РАМКАХ ПРОЕКТУ «ДОПОМОГА У ПРАЦЕВЛАШТУВАННІ ТА ПЕРЕКВАЛІФІКАЦІЇ ВПО В ЛУГАНСЬКІЙ ОБЛАСТІ», ЯКИЙ ВИКОНУЄТЬСЯ ГО «ІНСТИТУТ РОЗВИТКУ ТА СОЦІАЛЬНИХ ІНІЦІАТИВ» ЗА ПІДТРИМКИ МІЖНАРОДНОГО ФОНДУ «ВІДРОДЖЕННЯ»

ВСТУП

ГО «Інститут розвитку та соціальних ініціатив» протягом січня - лютого 2015 року було проведено дослідження, що мало на меті проаналізувати першочергові та другорядні потреби внутрішньо переміщених осіб, які були змушені залишити місця свого постійного проживання внаслідок проведення антитерористичної операції у Донецькій та Луганській областях - якість надаваних їм послуг з боку державних та недержавних організацій, рівень задоволення цими послугами, труднощі при працевлаштуванні, пошуку житла, перекваліфікації, тощо. Другим важливим компонентом дослідження стало опитування підприємців Луганської області на предмет їх запитів та досвіду щодо працевлаштування ВПО. Результати дослідження будуть використанні нами з метою привернення уваги органів обласної влади та місцевого самоврядування Луганської області до цих проблем, вироблення конкретних напрямів допомоги ВПО, підвищення їх професійного рівня та знаходження ефективних механізмів їх адаптації та майбутнього працевлаштування.

ОПИС МЕТОДОЛОГІЇ ДОСЛІДЖЕННЯ

Під час проведення дослідження волонтерами ГО «Інститут розвитку та соціальних ініціатив» використовувались наступні інструменти:

1. Проведення вибіркового опитування вимушених переселенців, , що проживають на території Луганської області з питань якості надаваних ним послуг з боку органів влади, проблем працевлаштування, адаптації у нових умовах.
2. Вибіркове відвідування місць проживання вимушених переселенців, центрів зайнятості та приватних підприємців з метою вивчення та оцінки дотримання прав ВПО, якості наданих їм послуг.
3. Опитування представників малого та середнього бізнесу Луганської області, з метою виявлення їх досвіду співпраці з ВПО, потреб та вимог до ВПО під час працевлаштування.
4. Метод «таємного клієнту» під час працевлаштування, з метою дослідження відношення роботодавців до ВПО та можливостей працевлаштування.

Окрім цього для дослідження використовувались наступні джерела інформації:

- нормативно-правова документація;
- статистичні дані;
- дані опитування, тестування, інтерв'ю, що висвітлюють проблеми ВПО;

ДАНА ПУБЛІКАЦІЯ БУЛА ПІДГОТОВЛЕНА В РАМКАХ ПРОЕКТУ «ДОПОМОГА У ПРАЦЕВЛАШТУВАННІ ТА ПЕРЕКВАЛІФІКАЦІЇ ВПО В ЛУГАНСЬКІЙ ОБЛАСТІ», ЯКИЙ ВИКОНУЄТЬСЯ ГО «ІНСТИТУТ РОЗВИТКУ ТА СОЦІАЛЬНИХ ІНІЦІАТИВ» ЗА ПІДТРИМКИ МІЖНАРОДНОГО ФОНДУ «ВІДРОДЖЕННЯ»

- публікації засобів масової інформації.

Географія опитування – Луганська область, населенні пункти: Рубіжне, Северодонецьк, Лисичанськ, Кременна, Новоайдар, Старобільськ, Попасна, Сватово, Біловодськ, Марківка.

Кількість респондентів, що були опитані – 500 осіб.

ГОЛОВНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПОТРЕБИ ВПО В ЛУГАНСЬКІЙ ОБЛАСТІ

Побоюючись за своє життя й безпеку, тисячі людей, які опинилися в зоні АТО, залишають майже все, що в них є, і переїжджають жити до інших регіонів України або на підконтрольні українській владі території Донбасу. В умовах війни постраждали від бойових дій змушені покладатися в більшості не на державу, а на власні сили та ініціативи співгромадян. Згідно нашого опитування 44 % громадян України, що отримали статус переселенця вважають що держава Україна їх не підтримує, а 2/3 опитаних відчують, що суспільство з нерозумінням відноситься до проблем переселенців. Кожен третій з опитаних особисто зіштовхувався з дискримінацією при працевлаштуванні, оренді житла чи в інших побутових ситуаціях.

Серед своїх першочергових потреб вимушені переселенці на Луганщині виділяють наступне: фінансові потреби, а саме необхідність роботи та постійного заробітку, гуманітарні потреби, а саме потребу в їжі та одязі, житлові потреби, в більшості випадків ВПО вимушені винаймати житло або жити в гуртожитках, в дуже поганих умовах та медичні потреби, а саме доступ до ліків, медичного

3

ДАНА ПУБЛІКАЦІЯ БУЛА
ПІДГОТОВЛЕНА В РАМКАХ ПРОЕКТУ
«ДОПОМОГА У ПРАЦЕВЛАШТУВАННІ
ТА ПЕРЕКВАЛІФІКАЦІЇ ВПО В
ЛУГАНСЬКІЙ ОБЛАСТІ», ЯКИЙ
ВИКОНУЄТЬСЯ ГО «ІНСТИТУТ
РОЗВИТКУ ТА СОЦІАЛЬНИХ
ІНІЦІАТИВ» ЗА ПІДТРИМКИ
МІЖНАРОДНОГО ФОНДУ
«ВІДРОДЖЕННЯ»

ПЕРШОЧЕРГОВІ ПРОБЛЕМИ НА ДУМКУ ВПО:	ДРУГОРЯДНІ ПРОБЛЕМИ НА ДУМКУ ВПО:
фінансова (потреба у працевлаштуванні) гуманітарна (їжа та одяг) житлова (пошук житла) медична (доступ до ліків та лікарень)	соціальна (участь у житті громади) юридична (захист прав) Психологічна (стрес, подолання нервових розладів) культурна та політична (участь у політичному житті держави).

ДАНА ПУБЛІКАЦІЯ БУЛА ПІДГОТОВЛЕНА В РАМКАХ ПРОЕКТУ «ДОПОМОГА У ПРАЦЕВЛАШТУВАННІ ТА ПЕРЕКВАЛІФІКАЦІЇ ВПО В ЛУГАНСЬКІЙ ОБЛАСТІ», ЯКИЙ ВИКОНУЄТЬСЯ ГО «ІНСТИТУТ РОЗВИТКУ ТА СОЦІАЛЬНИХ ІНІЦІАТИВ» ЗА ПІДТРИМКИ МІЖНАРОДНОГО ФОНДУ «ВІДРОДЖЕННЯ»

обслуговування, психологічної допомоги. Дуже часто ВПО не мають фінансових можливостей забезпечувати себе необхідними ліками та сподіваються лише на допомогу волонтерів або гуманітарних місій.

Другорядними потребами для себе ВПО вважають, участь у житті громади, захист прав та кваліфіковану юридичну допомогу, участь у політичному житті держави.

Загалом відчувається слабка активність ВПО на Луганщині, їх зневіра в органи державної влади, політиків. Переважна більшість з них переконані, що вони ні на що не впливають та є заручниками в цій ситуації.

Найбільш важливими напрямками відбудови звільнених міст ВПО на Луганщині вважають, відновлення житла, ремонт доріг, надання більше прав місцевим громадам, відкриття нових робочих місць, запуск та відновлення зруйнованої промисловості області.

Треба відмітити, що більшість респондентів зауважують, що ці зміни не можливі без закінчення війни та врегулювання конфлікту на Донбасі.

ХТО ЗАЙМАЄМАЄТЬСЯ ПРОБЛЕМАМИ ВПО В ЛУГАНСЬКІЙ ОБЛАСТІ?

На Луганщині проблемами ВПО займається велика кількість державних, благодійних та волонтерських організацій. Які надають допомагають в оформленні документів, доставляють гуманітарну допомогу, допомагають у пошуку житла та роботи.

Більшість опитаних вимушених переселенців при прибутті у нове місто звертались за допомогою в такі структури, як: ЦСССДМ, УПСЗН, органи місцевого самоврядування та ДСНСУ. Переважна більшість високо оцінили отриману там допомогу та залишилися задоволеними. Головними недоліками при обслуговуванні в державних органах ВПО виділяють великі черги та надмірну бюрократизацію процесу оформлення документів.

До громадських, благодійних та волонтерських організацій, на противагу державним, зверталось набагато менше респондентів всього 12,4%, проте, за оцінкою респондентів, рівень надання допомоги також дуже високий. Так вимушені переселенці називали громадські організації та благодійні фонди від яких вони отримували допомогу: Гуманітарний штаб «Допоможемо», Восток-СОС, Громадська платформа, Суспільна служба правової допомоги, Євромайдан-СОС, Благодійний фонд О. Романовського.

5

Питання довіри до органів державної влади, місцевого самоврядування, правоохоронних органів є одним з найбільш важливих в процесі відновлення життєдіяльності та адаптації ВПО у

ДАНА ПУБЛІКАЦІЯ БУЛА ПІДГОТОВЛЕНА В РАМКАХ ПРОЕКТУ «ДОПОМОГА У ПРАЦЕВЛАШТУВАННІ ТА ПЕРЕКВАЛІФІКАЦІЇ ВПО В ЛУГАНСЬКІЙ ОБЛАСТІ», ЯКИЙ ВИКОНУЄТЬСЯ ГО «ІНСТИТУТ РОЗВИТКУ ТА СОЦІАЛЬНИХ ІНІЦІАТИВ» ЗА ПІДТРИМКИ МІЖНАРОДНОГО ФОНДУ «ВІДРОДЖЕННЯ»

нових громадах. Нажаль результати нашого дослідження вказують на те, що більшість респондентів розчарована у владі та державних інституціях та не сподівається на їх допомогу у своєму подальшому житті. Можливим чинником який зможе відновити їх довіру до влади, більшість називає боротьбу з корупцією (37%) та проведення місцевих виборів (32%).

6

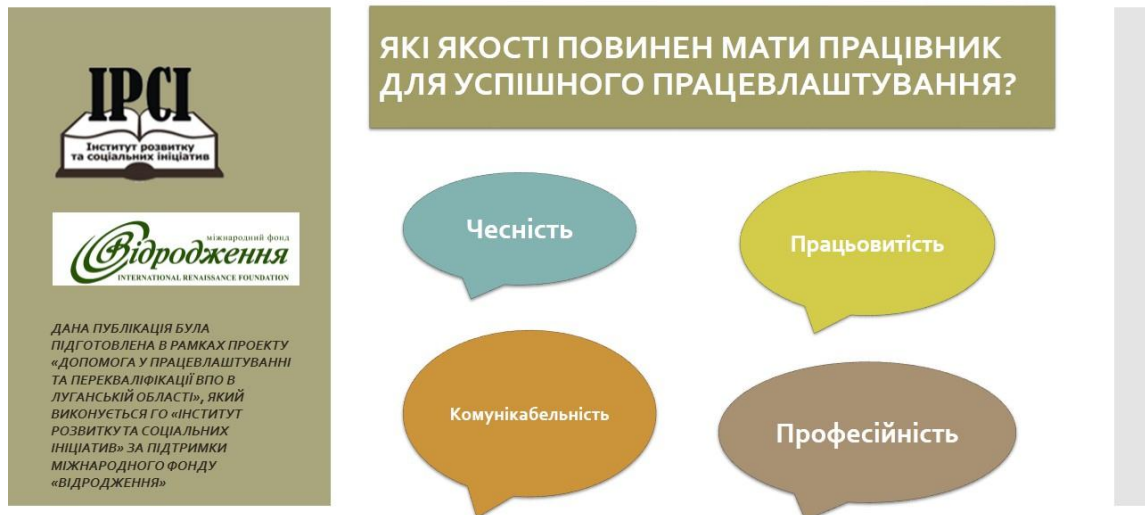
РИНОК ПРАЦІ ЛУГАНЩИНИ В УМОВАХ АТО

Протягом нашого дослідження волонтерами нашої організації було вивчено та проаналізовано офіційні дані обласного та районних Центрів зайнятості, наявні вакансії та оголошення на ринку праці

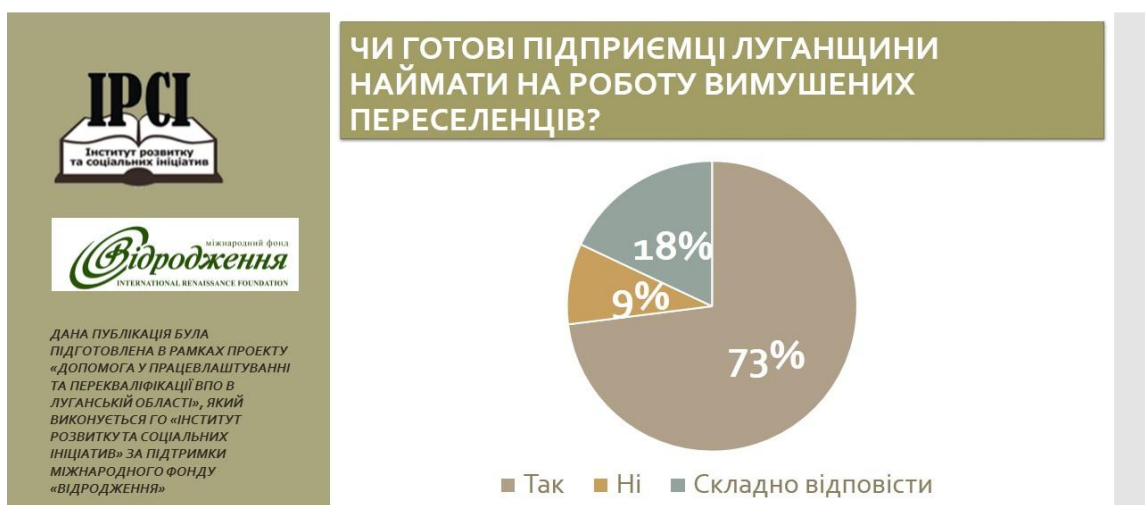
ДАНА ПУБЛІКАЦІЯ БУЛА ПІДГОТОВЛЕНА В РАМКАХ ПРОЕКТУ «ДОПОМОГА У ПРАЦЕВЛАШТУВАННІ ТА ПЕРЕКВАЛІФІКАЦІЇ ВПО В ЛУГАНСЬКІЙ ОБЛАСТІ», ЯКИЙ ВИКОНУЄТЬСЯ ГО «ІНСТИТУТ РОЗВИТКУ ТА СОЦІАЛЬНИХ ІНІЦІАТИВ» ЗА ПІДТРИМКИ МІЖНАРОДНОГО ФОНДУ «ВІДРОДЖЕННЯ»

Луганщини, проведено опитування представників малого та середнього бізнесу Луганської області, з метою виявлення їх досвіду співпраці з ВПО, потреб та вимог до ВПО під час працевлаштування. Так, за результатами дослідження, найбільш затребувані на ринку вакансій Луганщини виявились будівельники, касири та реалізатори в продовольчих магазинах, робітники на сільськогосподарських підприємствах, працівники в органи місцевого самоврядування та правоохоронні органи.

7

Серед головних якостей, якими повинен володіти робітник, більшість підприємців Луганщини виділяють – чесність, працьовитість, професійність та комунікабельність. Більшість підприємців готові брати на роботу вимушених переселенців, які будуть відповідати їх критеріям.

ДАНА ПУБЛІКАЦІЯ БУЛА ПІДГОТОВЛЕНА В РАМКАХ ПРОЕКТУ «ДОПОМОГА У ПРАЦЕВЛАШТУВАННІ ТА ПЕРЕКВАЛІФІКАЦІЇ ВПО В ЛУГАНСЬКІЙ ОБЛАСТІ», ЯКИЙ ВИКОНУЄТЬСЯ ГО «ІНСТИТУТ РОЗВИТКУ ТА СОЦІАЛЬНИХ ІНІЦІАТИВ» ЗА ПІДТРИМКИ МІЖНАРОДНОГО ФОНДУ «ВІДРОДЖЕННЯ»

Середня оплата праці на яку можуть розраховувати ВПО при працевлаштуванні варіюється в межах 1200-1800 грн. Найменше платять на державній службі та в органах місцевого самоврядування, трошки більше в приватному секторі. Головною проблемою залишається нестабільність та тимчасовість більшості пропозицій для ВПО, особливо це стосується роботи в сільському господарстві та на будівництві. Тому більшість вимушених переселенців на Луганщині наразі не можуть розраховувати на постійну роботу, яка допоможе їм відновити своє нормальне життя та вимушені шукати тимчасові підробітки для виживання.

74% підприємців готові користуватись єдиною електронною базою вакансій та оголошень пошуку роботи для ВПО, у випадку її створення. 78% підприємців готові приймати участь у ярмарках-вакансій, круглих столах та інших публічних заходах, які допоможуть їм знайти кваліфікованих працівників для роботи.

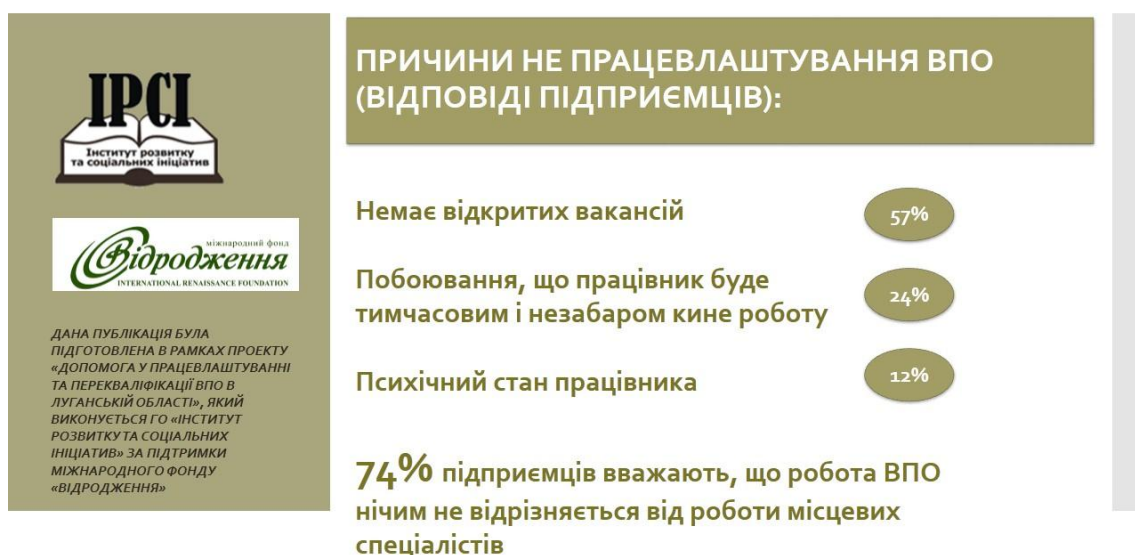
ДОСВІД СПІВПРАЦІ РОБОТОДАВЦІВ З ВПО

За результатами нашого опитування більшість підприємців на Луганщині (38%) вже доводилося влаштовувати на роботу вимушених переселенців. Особливої різниці в роботі біженців та інших співробітників більшість роботодавців не помічають, але деякі зауважують, що є побоювання, що працівник не затримається на роботі або в нього виникнуть проблеми у родині або вдома, та він повернеться.

ДАНА ПУБЛІКАЦІЯ БУЛА ПІДГОТОВЛЕНА В РАМКАХ ПРОЕКТУ «ДОПОМОГА У ПРАЦЕВЛАШТУВАННІ ТА ПЕРЕКВАЛІФІКАЦІЇ ВПО В ЛУГАНСЬКІЙ ОБЛАСТІ», ЯКИЙ ВИКОНУЄТЬСЯ ГО «ІНСТИТУТ РОЗВИТКУ ТА СОЦІАЛЬНИХ ІНІЦІАТИВ» ЗА ПІДТРИМКИ МІЖНАРОДНОГО ФОНДУ «ВІДРОДЖЕННЯ»

Найчастіше підприємці не готові брати на роботу спеціаліста, який переїхав із зони АТО через брак відкритих вакансій (57%). Ще четверту частину роботодавців (24%) зупиняють побоювання, що працівник буде тимчасовим і незабаром кине роботу. У 12% потенційних роботодавців занепокоєння викликає можливий психічний стан і його негативний вплив на якість майбутньої роботи.

Підприємці, що вже працевлаштували спеціалістів із зони АТО, кажуть, що найчастіше їхня робота нічим не відрізняється від роботи місцевих спеціалістів (74%). Тільки п'ята частина опитаних (20%) кажуть про негативний досвід такої роботи — виникали труднощі з вливанням до колективу, неадекватні побажання до роботи. Натомість 6% упевнені — працювати з переселенцями краще: якість роботи вища, більш скромні зарплатні побажання, вища мотивація.

ПРАЦЕВЛАШТУВАННЯ ВПО ТА АДАПТАЦІЯ ЇХ В ГРОМАДАХ ЛУГАНЩИНИ

Питання працевлаштування — одне з ключових для внутрішньо переміщених осіб. Переселенцям часто не вистачає або навичок для пошуку роботи саме на новому місці, або ж професійних знань в обраних сферах. Зокрема, зазначеній категорії громадян необхідні наступні послуги: підбір підходящої роботи; професійна орієнтація; організація професійного навчання та перенавчання для підвищення конкурентоспроможності на ринку праці; сприяння у започаткуванні власного бізнесу; залучення до громадських та інших робіт тимчасового характеру, а також інформаційні та консультаційні

ДАНА ПУБЛІКАЦІЯ БУЛА ПІДГОТОВЛЕНА В РАМКАХ ПРОЕКТУ «ДОПОМОГА У ПРАЦЕВЛАШТУВАННІ ТА ПЕРЕКВАЛІФІКАЦІЇ ВПО В ЛУГАНСЬКІЙ ОБЛАСТІ», ЯКИЙ ВИКОНУЄТЬСЯ ГО «ІНСТИТУТ РОЗВИТКУ ТА СОЦІАЛЬНИХ ІНІЦІАТИВ» ЗА ПІДТРИМКИ МІЖНАРОДНОГО ФОНДУ «ВІДРОДЖЕННЯ»

послуги тощо. Також важливою проблемою є допомога у працевлаштуванні та адаптації людей з інвалідністю, які були вимушені переїхати у інші міста. Для цього необхідно залучення місцевих центрів зайнятості, підтримка влади та громадськості, які повинні допомогти цим людям почати нове життя.

Протягом дослідження нашою організацією було проведено опитування вимушених переселенців, здійснені ознайомчі візити до центрів зайнятості та підприємств, застосовано метод «таємного клієнта» під час працевлаштування, з метою вивчення реального відношення роботодавців до ВПО та оцінки можливостей працевлаштування в Луганській області.

За результатами дослідження 58% опитаних ВПО говорять, що в них виникали складнощі під час пошуку роботи на новому місці, 26% опитаних говорять що ще не шукали роботу після переїзду та сподіваються на допомогу держави. Серед типових причин відмов у працевлаштуванні, які отримували вимушені переселенці від підприємств на Луганщині є: відсутність вільних робочих місць, небажання брати людину із зони АТО, невідповідність критеріям посади, відсутність досвіду роботи. Але не зважаючи на ці проблеми та брак робочих місць на Луганщині через економічну кризу та військові дії, 62% вимушених переселенців заявили що змогли знайти роботу та почали заробляти гроші на новому місці, тільки 9% переселенців казали, що міняли одну чи дві роботи протягом останнього часу.

10

Найбільш популярними професіями в яких працюють опитані нами вимушені переселенці на Луганщині є касири та продавці в магазинах, будівельники та спеціалісти на підрядних роботах, робітники в комунальній сфері (двірники, слюсарі).

ДАНА ПУБЛІКАЦІЯ БУЛА ПІДГОТОВЛЕНА В РАМКАХ ПРОЕКТУ «ДОПОМОГА У ПРАЦЕВЛАШТУВАННІ ТА ПЕРЕКВАЛІФАЦІЇ ВПО В ЛУГАНСЬКІЙ ОБЛАСТІ», ЯКИЙ ВИКОНУЄТЬСЯ ГО «ІНСТИТУТ РОЗВИТКУ ТА СОЦІАЛЬНИХ ІНІЦІАТИВ» ЗА ПІДТРИМКИ МІЖНАРОДНОГО ФОНДУ «ВІДРОДЖЕННЯ»

ПРОФЕСІЇ В ЯКИХ ПРАЦЮЮТЬ ВПО НА ЛУГАНЩИНІ

Також деякі з ВПО змогли працевлаштуватись в органи місцевого самоврядування або правоохоронні органи, але в переважній більшості мова йде про переводи людей з тимчасово окупованих територій Луганської та Донецької області. Те саме стосується й громадських організацій, члени яких були вимушені покинути зайняті сепаратистами міста та зараз працюють на території підконтрольній українській владі. Тільки 19% вимушених переселенців вважають, що держава ефективно опікується проблемами працевлаштування ВПО, їх професійної переорієнтації та адаптації після переїзду. Серед опитаних переселенців переважна більшість 47% мають вищу освіту, з них 43% планують шукати роботу за спеціальністю, інші будуть згодні на будь-яку пропозицію в даний час. 73% опитаних вимушених переселенців, вважають що навчальні курси з основ працевлаштування професійної переорієнтації були би для них корисні. Серед найбільш популярних тем для курсів перекваліфікації або тренінгів, вимушені переселенці виділили навчання зі складання резюме та проходження співбесіди, курси з комп'ютерної грамотності, курси із заробітку в інтернеті.

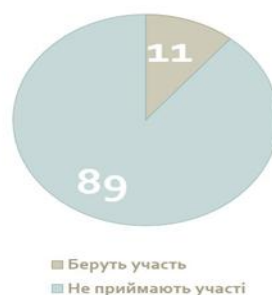
11

НАСКОЛЬКИ ЕФЕКТИВНО ДЕРЖАВА ОПІКУЄТЬСЯ ПРОБЛЕМАМИ ПРАЦЕВЛАШТУВАННЯ ВПО?

ЧИ БЕРУТЬ УЧАСТЬ ВПО У РОБОТІ ГРОМАДСЬКИХ РУХАХ АБО ПОЛІТИЧНИХ ПАРТІЯХ

ДАНА ПУБЛІКАЦІЯ БУЛА ПІДГОТОВЛЕНА В РАМКАХ ПРОЕКТУ «ДОПОМОГА У ПРАЦЕВЛАШТУВАННІ ТА ПЕРЕКВАЛІФАЦІЇ ВПО В ЛУГАНСЬКІЙ ОБЛАСТІ», ЯКИЙ ВИКОНУЄТЬСЯ ГО «ІНСТИТУТ РОЗВИТКУ ТА СОЦІАЛЬНИХ ІНІЦІАТИВ» ЗА ПІДТРИМКИ МІЖНАРОДНОГО ФОНДУ «ВІДРОДЖЕННЯ»

РЕКОМЕНДАЦІЇ ЕКСПЕРТІВ ЩОДО ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ МЕХАНІЗМІВ ПРАЦЕВЛАШТУВАННЯ ТА АДАПТАЦІЇ ВПО У ЛУГАНСЬКІЙ ОБЛАСТІ:

- 1) Запровадити на рівні Луганської обласної адміністрації, районних державних адміністрацій та міських рад постійнодіючий «круглий стіл» з питань адаптації та працевлаштування ВПО. Залучити до участі в ньому представників влади, соціальних служб, волонтерських та благодійних організацій.
- 2) Створити на рівні обласного, міських та районних Центрів зайнятості Луганської області, «робочі» групи з питань розробки методики та навчального курсу з питань працевлаштування та перекваліфікації ВПО.
- 3) Почати підготовку тренерів з числа працівників Центрів зайнятості та волонтерських організацій для проведення тренінгів з питань працевлаштування та перекваліфікації ВПО.
- 4) Запровадити на рівні обласного, міських та районних Центрів зайнятості Луганської області навчальний курс з питань основ працевлаштування та перекваліфікації ВПО.
- 5) Розробити та видати, із залученням допомоги українських та міжнародних благодійних організацій, інформаційні матеріали для ВПО з питань працевлаштування та перекваліфікації.
- 6) Створити єдину базу вакансій та пошукачів роботи з числа ВПО в Луганській області, яка буде постійно оновлюватись та буде доступна в мережі інтернет.
- 7) Розробити та подати на розгляд уряду, Верховної ради проекти змін до нормативно-правових актів, які будуть стимулювати підприємців для працевлаштування ВПО.
- 8) Запровадити щоквартальні ярмарки-вакансій для ВПО у Луганській області на рівні обласного, міських та районних Центрів зайнятості.
- 9) Розробити за допомоги українських та міжнародних благодійних організацій – онлайн курси з питань працевлаштування та різних напрямів перекваліфікації, які будуть доступні в мережі інтернет, в районних та сільських бібліотеках Луганської області.
- 10) Запровадити щоквартальні опитування щодо ефективності роботи обласного, міських та районних Центрів зайнятості, проблем ВПО у сфері працевлаштування, запитів підприємців на ринку праці.